

Motiv ornamental de pe ceramica pictată eneolitică dela Fedeleșeni

Desen: D. Pecurari

Muzeul național de antichități

Trecutul Muzeului Național de Antichități din București se contundă cu acela al întregii activități arheologice din țara noastră. Dacă data oficială a întemeierii sale e anul 1864, elementele din care s'a alcătuit la început, se referă la o activitate anticvarică mult mai veche, dintr'o vreme caracterizată printr'o stare de spirit anumită.

E vorba de entuziasmul pentru antichitatea greco-romană, care în prima jumătate a veacului trecut însuflețea cercurile intelectuale din toată Europa și care făcea pe un Byron, de pildă, să cadă eroic sub zidurile cetății Missolonghi, urmărind eliberarea unui pământ sfințit prin amintirea celei mai idealizate epoci din istoria umanității. Acest entuziasm, departe de a se mărgini la o contemplație poetică sau la o exegeză scolastică a cărților păstrate din vechime, se manifesta cele mai adeseori printr'o generală și activă curiozitate de a scoate la lumina zilei înseși vestigiile materiale ale vechimii, cu tot ce puteau evoca din acel trecut plin de bucuria formelor și a armoniei. De aci formidabila activitate de săpături arheologice, de adunări de inscripții, de sculpturi, de vase, de podobe și de unelte antice, activitate intensă care era în acel timp a întregii lumi culte, indiferent de profesia obișnuită a fiecăruia. Diplomați, militari, politicieni, ingineri, medici, fără a mai vorbi de scriitori și de publiciști, se întreceau în a-și manifesta interesul cel mai viu pentru asemenea obiecte, atât de prețioase prin pecetia originii lor.

Era o modă universală care și-a avut răsunetul și la noi. La mulți dintre intelectualii din țările române din acea vreme, precum paharnicul Săulescu, colonelul Balș, Gh. Asachi, banul Mihai Ghica, generalul Mavros, Mihail Kogălniceanu, Cesar Bolliac, Papazoglu, ș. a., întâlnim preocupări arheologice și anticvarice, care la unii dintre ei

s'au concretizat în frumoase colecții de obiecte procurate fie din Grecia și din Turcia, fie mai ales din regiunile noastre. Această stare de spirit prielnică antichităților, în evidentă legătură cu cea din Apus, venia la noi în primul rând prin influența franceză adusă de tinerii care studiaseră la Paris, apoi prin strânsele legături cu Rusia, unde se începuse o activitate arheologică în regiunile Mării Negre, și în sfârșit prin relațiile cu Grecia și cu celelalte țări special căutate de cercetătorii și de negustorii de obiecte vechi din Apus. Printre aceste țări era și Dobrogea noastră, ale cărei remarcabile antichități erau recomandate Europei încă din veacul XVIII de către La Motraye, însoțitorul lui Carol XII al Suediei.

Dar spre deosebire de Apus, trebuie să remarcăm că la noi entuziasmul pentru antichități, în afară de curiozitatea firească pentru mărturiile vechilor civilizații, se sprijinia și pe un vădit sentiment național. Antichitățile provenite din regiunile noastre purtau, în cele mai dese cazuri, pecetia romanității învingătoare care era la baza originilor poporului românesc. Intr'o vreme de redeșteptare națională acest lucru trebuia să umple de însuflețire pe orice intelectual român. Încă din veacul XVII, cronicari, ca Miron Costin și Dimitrie Cantemir, țineau să probeze latinitatea noastră cu inscripții și monete provenite din cetatea Gherghina dela gura Siretului. De aceea nu e de mirare că în 1836 paharnicul Săulescu, profesor la Academia Mihăileană, îndemnat de indicațiile acestor cronicari, studia la fața locului ruinele dela Gherghina, căpătând pe de altă parte dela boierii gălățeni colonelul Balș și C. Ventură antichități strânse de ei spre a le depune la Muzeul care exista pe atunci la Iași.

În aceeaș vreme doi țărani descoperiau întâmplător, în cariera de piatră dela Istrița lângă Pie-

troasa (jud. Buzău), vestitul tezaur care mai târziu a constituit obiectul unei monumentale lucrări a lui Odobescu. O comoară senzațională, constituită din 22 obiecte de aur, unele incrustate cu pietre scumpe, îngropată acolo pe vremea primelor năvăliri medievale de vr'un principe got și ajunsă acum a fi obiectul unuiia din cele mai importante evenimente arheologice ale vremii. Din nefericire, peripețiile suferite de aceste obiecte după găsirea lor, vândute pe sub ascuns arnăutului Verusi, care a încercat să le topească, au făcut ca în momentul trecerii lor în posesia Statului, în 1842, să rămână abia în număr de 12, reprezentând 18 kilograme și 797 grame de aur curat massiv. Restul de 10 bucăți sunt definitiv pierdute pentru știință.

În 1842 au fost depuse într-o colecție oficială din București, un modest preludiv al Muzeului Național de azi. În felul acesta tezaurul de la Pietroasa e unul din cele mai vechi și mai

importante atracții ale acestui Muzeu, fiind aproape să atingă centenarul de când a fost scos la lumină. Din nenorocire, soarta aventuroasă a acestor urgisite obiecte e departe de a se fi sfârșit. După depunerea lor la Muzeul Național de Antichități, a constituit în câteva rânduri ținta unor îndrăznețe și ingenioase furturi din partea unui tânăr maniac.

Războiul mondial, cu grelele vremuri de ocupație dușmană, pe care la un moment le impuseseră

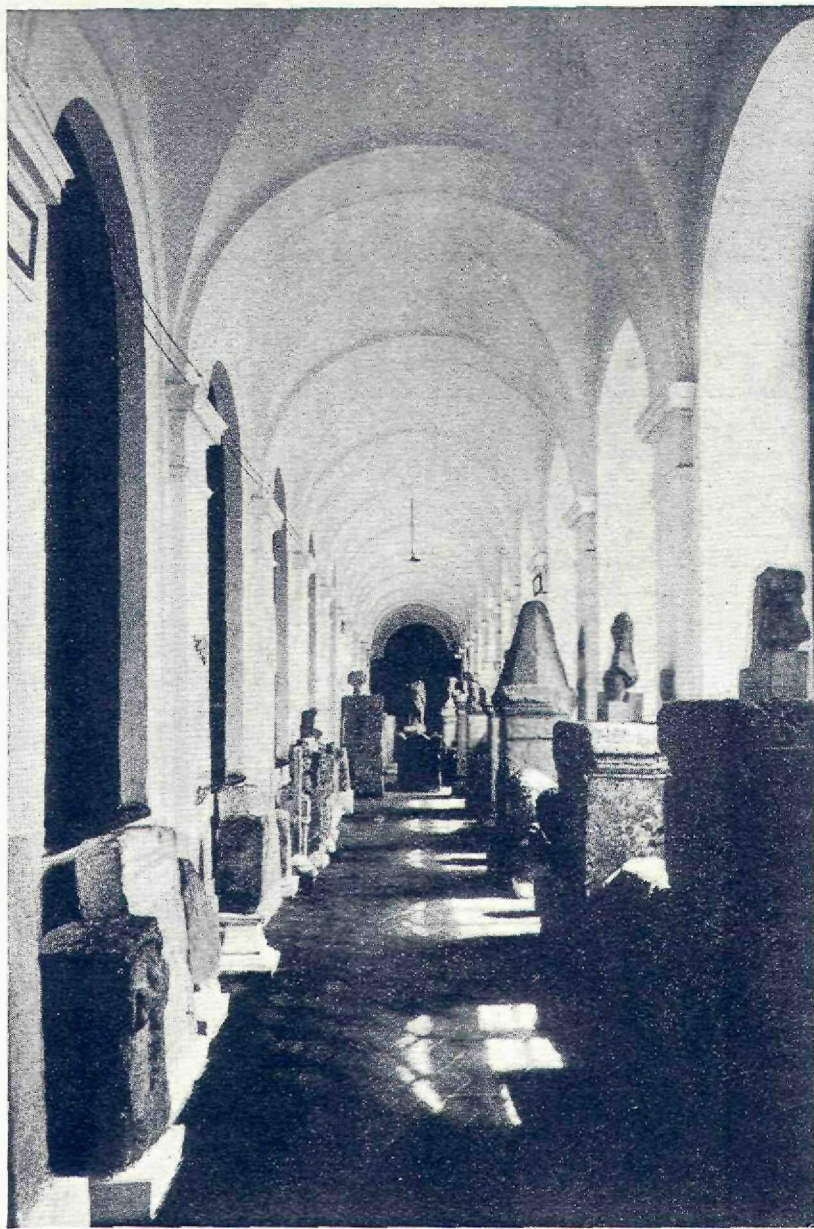
unei părți din țară, a fost un nou prilej de nesiguranță pentru prețiosul tezaur, care, împreună cu atâtea lucruri de valoare ale Statului, a fost trimis în Rusia. Revoluția comunistă, care ne făcu din această țară aliată o dușmană neîmpăcată, de-

samăgi în chip crunt grija celor cari luaseră această măsură de prudență pentru avuția artistică a țării. Azi, după mai bine de zece ani, nu putem încă să știm care a fost soarta tezaurului dela Pietroasa.

În afară de acest tezaur, cel mai important element, care a alcătuit la început Muzeul Național de Antichități, a fost donația generalului N. Mavros, constând din cea mai bogată și mai aleasă colecție particulară formată în țările noastre pe la jumătatea veacului trecut. Instalată parte la conacul generalului de la Moara Domnească, parte la locuința lui din București, ea fusese alcătuită în curs de mai mulți ani din numeroase inscripții, sculp-

turi, vase pictate grecești, monete, obiecte mărunte, cumpărate din Grecia și din țările supuse Turciei și în parte adunate din regiunile noastre. Gestul generos de a o dona Statului a fost făcut de generalul Mavros în anul 1864.

Colecția era așa de importantă, prin numărul și valoarea obiectelor, încât adăugându-se la celelalte obiecte antice ale Statului, putea să formeze conținutul unui Muzeu arheologic remarcabil. În

Lapidarium

Fotopress

Fotopress

Vestibulul Muzeului ocupat de colecția de preistorie și antichități greco-romane

felul acesta s'a ajuns la întemeierea oficială a actualului Muzeu Național de Antichități din București, consfințită printr'un decret al domnitorului Cuza din acelaș an. Din cauza rolului decisiv pe care donația sa l-a avut în crearea acestei instituții, generalul Mavros a fost pe drept cuvânt trecut într'una din pisanile Muzeului cu numele de „fondator”.

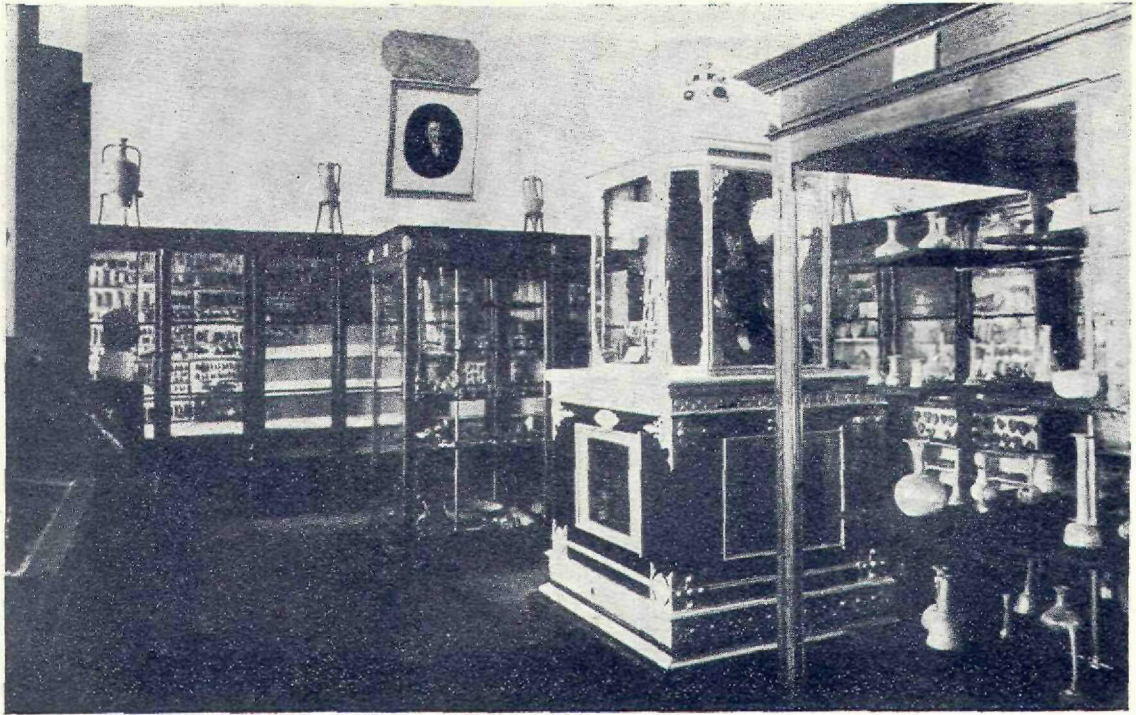
Exemplul generalului Mavros a fost urmat mai târziu de mulți colecționari de antichități. Adăugându-se la colecțiile donate de aceștia și cele cumpărate de Stat dela alți amatori, Muzeul a devenit cu timpul depozitarul unei considerabile avuții de interes arheologic și artistic, constând aproape din toate antichitățile mai importante adunate în țara noastră pe vremea de entusiasm arheologic de care am vorbit. Astfel, ca să enumerăm numai pe cele mai de seamă, au intrat în Muzeu colecțiile Maior Papazoglu, Graf Scarlat Roseti, Procopie Casotti, Cesar Bolliac, Banul Ghica, Dem. Sturdza, M. Kogălniceanu și Petre Enciulescu. În 1890 a fost achiziționată colecția Beldiceanu compusă din obiecte găsite în stațiunea neolitică dela Cucuteni (jud. Iași). Cât despre colecția Buțureanu formată tot din obiecte preistorice, ea a fost cumpărată de Muzeu târziu de tot, prin 1915.

În 1886, colecția preistorică a Muzeului s'a îmbogățit cu o serie de obiecte provenind din Danemarca și dăruite de proprietarul lor, Mansfeld Büllner. Această donație venită din partea unui strein, e prețioasă nu numai prin importanța obiectelor, dar și prin indicația pe care ne-o dă, pentru acea vreme, despre începutul de prestigiu al Muzeului nostru peste hotare.

Printre donațiile importante care s'au făcut Muzeului nu trebuie să uităm a pomeni nici colecția de 1100 monete dăruite de românul Lucaci stabilit în Alexandria Egiptului și nici mumiile egipteană dăruită de N. Crețulescu. Mumiile mai mici, de copii și de animale, care sunt expuse alături de cea mare, au constituit obiectul unei donații a căpitanului Horovitz din Cairo.

În ce privește donațiile de obiecte izolate, provenind mai ales din țara noastră, numărul lor e foarte mare și nu am putea să amintim decât pe cele mai importante datorite de pildă lui Remus Oprescu, maiorului Papazoglu, lui Al. Cantacuzino, lui Ernest Picq (Praga), d-nei Maria D. Boldur Epureanu, ș. a.

Încă din primii ani ai întemeierii sale, Muzeului de Antichități i s'a adăugat și o bogată secție ecleziastică formată din obiecte de interes istoric și ar-

Sala Mavros

L. OROPRESS

tistic de mare valoare, rezultate în mare parte din secularizarea averilor mănăstirești. Îmbogățită apoi cu achiziții noi, provenite fie din donații și cumpărări, fie mai ales din cercetări întreprinse pe la bisericile și schiturile vechi din țară, această secție constituie azi una din cele mai mari și mai prețioase colecții ale vechei arte religioase dezvoltate în țara noastră.

În anul 1881 e numit director al Muzeului Național de Antichități profesorul Grigorie Tocilescu. Numirea aceasta e una din datele importante din istoria Muzeului, care cu acest prilej devine, dintr-o simplă anexă birocratică a Statului, o instituție științifică activă, una din cele mai vechi din țara noastră. Mai înainte Muzeul nu avea altă cale de îmbogățire decât donațiile și cumpărările de colecții sau de obiecte izolate particulare. De acum el capătă o sursă nouă, mult mai sigură și mai productivă și cu rezultate de o valoare științifică mult mai mare. E vorba de propria activitate de cercetări și de săpături a Muzeului, pe care o inaugurează Tocilescu. În afară de cercetările întreprinse de el pe la diferitele biserici și schituri din țară pentru îmbogățirea secției eclesiastice, memorabile rămân descoperirile lui în domeniul antichităților clasice, care au constituit totdeauna elementul de bază al Muzeului nostru.

În anul numirii lui Tocilescu la direcția acestei instituții, țara noastră se mărise de curând cu un teritoriu de o deosebită bogăție în urme ale strălucitului trecut greco-roman. Bogăția aceasta a Dobrogei, mai de mult cunoscută în lumea științifică

europenă, fie prin relatările diferiților călători, fie prin comerțul care se făcea peste tot cu monete și obiecte antice provenite mai ales din ruinele cetății *Callatis dela Mangalia*, fie prin cercetările arheologilor Ruși în insula Șerpilor, începute încă din 1823, fie în sfârșit prin săpăturile întreprinse de arheologii francezi la *Troesmis* în anii 1861—1865, impunea tânărului regat român de pe atunci datoria de a o explora și de a aduce prin aceasta științei arheologice europene o prețioasă contribuție. Dar ceace dădea un caracter și mai imperios acestei datorii, era că prin cercetarea urmelor antice din Dobrogea se întrededa lămurirea unei părți din însăși istoria noastră națională și îmbogățirea Muzeului nostru de Antichități.

Tocilescu și-a însușit această datorie, începând încă dela venirea în fruntea Muzeului, o continuă activitate de cercetări pe pământul Dobrogei, activitate care a culminat cu explorarea colosalului monument roman dela Adamclissi. Acest monument, care constituise mai înainte o enigmă pentru toți cei ce îl văzuseră, a fost pe deplin explicat de Tocilescu, în urma laborioaselor săpături și studii, ca un trofeu al ostașilor lui Traian ridicat întru comemorarea cuceririi Daciei. Din fericire, în afară de fragmentele inscripției care menționa acest lucru, au mai putut fi descoperite aproape toate enormele pietre figurate, care constituiau metopele și crenelurile uriașei construcții. Aceste sculpturi, executate de artiști militari, într-o tehnică provincială locală, dar cu un remarcabil realism și în proporții impunătoare, au fost aduse în București, cu foarte

mari greutate, în intenția de a se reface monumentul, cu ajutorul lor, pe una din piețele Capitalei. Neputându-se executa imediat această hotărâre, din cauză că nu se studiasse încă forma reală a monumentului în antichitate, ea a fost amânată, ca apoi să fie părăsită cu desăvârșire, chiar după ce, prin străduința cunoscutului arheolog-arhitect G. Niemann această formă a putut fi reconstituită. În felul acesta pietrele sculptate dela Adamclissi au ajuns în grija Muzeului de Antichități, al cărui local încă de pe atunci neîndestulător, nu le-a putut adăposti. Azi ele se găsesc înșirate în aer liber printre trofeele ultimului nostru războiu în curtea Muzeului Militar din Parcul Carol, așteptând fie reîntoarcerea lor în Dobrogea pentru refacerea monumentului cărui aparțin, fie măcar o adăpostire în sălile speciale ale unui Muzeu spațios.

În afară de explorarea monumentului dela Adamclissi, activitatea lui Tocilescu a cuprins și alte ruine antice din Dobrogea și din Oltenia, din săparea cărora a rezultat un număr de peste 2000 de pietre cu sculpturi și inscripții. Toate aceste pietre împreună cu un considerabil număr de monete și de obiecte mărunte, au contribuit într-o mare măsură la îmbogățirea averii Muzeului Național de Antichități. Din nefericire, localul provizoriu al acestui Muzeu nu le-a putut cuprinde pe toate. Multe stau și acum ascunse prin depozite și prin curțile interioare ale Universității.

După moartea lui Tocilescu Muzeul a fost condus pentru puțin timp de d. George Murnu, actualmente Membru al Academiei Române, cărui această instituție îi datorește o parte din rânduiala câtorva săli, în special în ce privește vasele grecești și odoarele eclesiastice, precum și săparea și studierea basilicii-cisterne dela cetatea *Tropaeum Traiani* din Dobrogea.

În 1910 direcția Muzeului Național de Antichități trece în mâna uneia din cele mai de frunte personalități științifice pe care le-a avut țara noastră, Vasile Pârvan. Inzestrat cu cele mai alese însușiri intelectuale și înarmat cu o profundă pregătire istorică și arheologică, dobândită în școlile noastre și

în cele din Germania, Pârvan a fost un factor de primă importanță în toate multiplele direcții ale activității sale, ca istoric, ca profesor universitar, ca Membru al Academiei, ca director al Școlii Române din Roma, ca director la editura „Cultura Națională”, dar cu deosebire ca arheolog și ca director al Muzeului de Antichități. Reluând activitatea de explorări a lui Tocilescu, el a reușit să-i imprime un ritm, o extensiune și o sistematizare demne de nivelul celor mai strălucite realizări arheologice din străinătate. Prin asiduitatea și metoda excelentă cu care a explorat castrul roman dela *Ulmetum* și străvechiul oraș elenic dela *Histria* în lagunele Mării Negre, prin calitatea numeroaselor sale cercetări și studii făcute mai ales în Dobrogea, la *Tomii* (Constanța), la *Callatis* (Mangalia), la *Tropaeum Traiani*, la *Salsovia*, la *Capidava*, la *Naviodunum*, la *Carsium*, la Gura Dobrogei, ș. a., precum și prin destoinicia și autoritatea cu care a știut să-și formeze una din cele mai numeroase și mai durabile pleiade de școlari și colaboratori, el poate fi socotit în țara noastră ca adevăratul întemeietor al arheologiei în formele ei științifice superioare. Din Muzeul Național de Antichități el a format principalul pivot al întregii activități din România. Rezultatele acestei activități, studiate în lumina rarelor sale calități de investigație și de sinteză, au format

Fotopress

Vitrina tezaurului de la Pietrosasa (adăpostind și Coiful de aur)

baza numeroaselor lui opere, dintre care unele ca *Organizarea Daciei romane*, *Creștinismul dacoroman*, *Inceputurile vieții romane la gurile Dunării* sau monumentală *Getica*, reprezintă cele mai caracteristice faze ale evoluției sale spirituale ca istoric.

În afară de forma superioară pe care Pârvan a dat-o activității arheologice a Muzeului Național de Antichități, lui îi datorește această instituție și o importantă extensiune de caracter cultural, prin întemeierea și încurajarea formării de numeroase muzee sucursale în diferite centre și șantiere arheologice ale Dobrogei, precum la Constanța, Mangalia, Hârșova, Siliștra, Adamclissi, Ulmetum și Histria, muzee care din nefericire au fost toate

devastate în timpul ocupației dușmane din ultimul războiu. După încheierea păcii puține din aceste muzee au mai putut fi restaurate în parte și numai cel dela Histria a putut fi repus în vechia sa formă, așteptând acum terminarea localului special început de Pârvan. Altele, precum cel de la Constanța, nici până azi nu au mai fost refăcute.

Toată activitatea lui Pârvan și a școlii lui, având ca instituție de bază Muzeul de Antichități, se caracterizează prin urmărirea consecventă a unui plan de organizare și de lucru în stil mare, așa cum cereau necesitățile cunoașterii celui mai vechiu trecut al țării noastre. Deaceia toate faptele lui, începând dela studiul asupra *Salsoviei* și ajungând până la magistrala *Getica* și până la întemeierea publicației arheologice *Dacia*, sunt tot atâtea realizări ale acestui plan, în ale cărui linii desăvârșirea Muzeului de Antichități ocupa un loc de frunte. Această desăvârșire se întrevădea în primul rând prin terminarea terminarea localului propriu din Șoseaua Kisseleff, început înainte de războiu și lăsat pe urmă în părăsire, din pricina greutăților financiare ale Statului, și prin întemeierea oficială a unui Institut arheologic de cercetări și descoperiri. Acesta trebuia să elibereze Muzeul de o activitate exterioară, care devenind considerabilă, amenința să-i copleșească esențialele lui rosturi, cele de păstrare și de expunere.

Din nefericire, acestor splendide intenții și speranțe, nutrite de cel mai capabil și mai tenace înfăptuitor ce l-a avut arheologia noastră, s'au ocupat dificultăți dintre cele mai mari. În afară de cele de un caracter mai permanent, cea mai mare dificultate a fost războiul unității naționale, cu cortegiul lui de jertfe și de distrugerii.

În timpul războiului Muzeul Național a fost nevoit să piardă, poate pentru totdeauna, prețiosul tezaur dela Pietroasa și multe alte obiecte de artă veche românească trimise la Moscova și să-și întreprindă vechia activitate de săpături din Dobrogea, ale cărei roade au fost în cea mai mare parte nimicite. Cei doisprezece ani trecuți dela războiu până azi,

ani de bucurie pentru unitatea realizată, dar și de muncă și de suferință pentru repararea rănilor pricinuite de imensa sfortare, au trecut fără ca Statul să-și poată încă însuși programul de propășire propus de Pârvan pentru Muzeul de Antichități și pentru arheologia țării în general. De aceea aproape tot ce s'a realizat până acum din acest program se datorește exclusiv muncii și devota-

mentului lui Pârvan și a școlărilor și colaboratorilor săi. totuș, soarta cea rea s'a împotrivit chiar și acestor idealiste și spontane străduințe neoficiale. În 1927 Vasile Pârvan moare la o vârstă numai de 45 de ani, în culmea celor mai frumoase și mai promițătoare realizări.

Această moarte, adăogându-se la precara situație materială a Muzeului, constituie una din cele mai grele lovituri pricinuite acestei instituții, ca și activității arheologice din România în general. Cu toate bunele intenții ale noului director al Muzeului, Profesorul Ion Andrieșescu, unul din colaboratori lui Pârvan în domeniul cercetărilor de preistorie, și cu toată bunăvoința și devotamentul pentru știință al școlărilor marelui dispărut, opera colectivă de frumoase realizări începută de Pârvan trece acum printr'un moment critic, amenințată cu dezagregarea în acțiuni individuale izolate și deci cu reducerea la rezultate modeste și la lăncetare. Instituția menită să împiedice acest lucru, Institutul arheologic al României, neputând fi realizată de însuș Pârvan, e acum de cea mai urgentă necesitate, tot atât de mult ca și terminarea localului cel nou al Muzeului, al cărui conținut e amenințat, în urma dărâării în curs a vechii Universități, să fie a-

Stelă funerară atică din secolul III în. Cr.
(Jucătorul de arșice)

runcat în drum.

În linii generale, istoria Muzeului Național de Antichități, impletită și adesea confundată cu aceea a întregii activități arheologice din țara noastră, poate fi împărțită în două faze principale. Prima fază e aceea a creșterii, dela formele încă modeste, în care a fost întemeiat pe vremea lui Cuza, până la congestionarea peste măsură a sălilor pe care, în așteptarea construirii unui local propriu, Uni-

versitatea i le-a pus dela început la dispoziție. Această lipsă de local propriu și această insuficiență a sălilor universitare pe care Muzeul le ocupă și acum, a făcut imposibilă îmbogățirea vechiului conținut, încât situația de azi a obiectelor din Muzeu este aproape exact aceeași cu cea de pe vremea lui Tocilescu, care încă din 1885 e silit să lase în aer liber importantele metope dela Adam-clissi, nemai având loc să le așeze în săli. Această aglomerare a Muzeului constituie începutul unei noi faze în istoria instituției noastre. Directorii săi, siliți până la construirea unui nou local să se mulțumească cu numărul de obiecte ce încăpea în localul provizoriu, dau tot mai mult activității Muzeului o deviere spre explorarea sistematică a pământului țării, rămânând ca obiectele rezultate să fie adăpostite provizoriu în ditate locuri. Pârvan duce această activitate de explorare până la cel mai înalt nivel, atingând aproape momentul în care să o despartă de Muzeu, încredințând-o unei instituții noi. În ce privește îmbogățirea conținutului Muzeului, Pârvan abia mai poate să introducă în sălile arhipline câteva vitrine cu obiectele mai importante descoperite la *Ulmetum* și la *Histria* și să pună în ordine inscripțiile și pietrele figurate, instituind lapidariul care ocupă azi coridorul Muzeului. Restul imensului material rezultat din cercetările și săpăturile executate sub direcția lui, îl silește să se gândească la întemeierea de muzee regionale în Dobrogea. Și cu toate aceste muzee, în care nu pot rămânea decât pietrele și obiectele de o însemnătate secundară, materialul care așteaptă o orânduire într'un local propriu e foarte bogat. O parte destul de mică din materialul preistoric descoperit în săpăturile întreprinse de Pârvan prin școlarii și colaboratorii lui, a putut fi expus în ultimii ani, cu foarte multă greutate, în vestibulul actualului local, de către d. Andrieșescu.

Prin urmare, istoria Muzeului de Antichități, cu toate neajunsurile pe care el le prezintă după aproape șaptezeci de ani de existență, ca și cu marea însemnătate pe care a avut-o în evoluția arheologiei științifice din țara noastră, a fost în primul rând determinată de o problemă nerezolvată nici până azi și a cărei soluționare a fost totdeauna în

absolută independență de excelențele calități ale directorilor acestei instituții. Intemeiat într'una din aripele Universității, devenită prea curând neîncăpătoare, Muzeul a așteptat prea mult mutarea în Șoseaua Kisselef, în noul local pe care de cincisprezece ani îl vedem străjuind alele Șoselei cu impunătoarele lui ruine. E timpul ca această stare să se curme, spre a nu mai avea dublul spectacol de

tristețe: cel al unei bogății cu un prețios conținut artistic și istoric ce nu poate ajunge la cunoștința publicului și cel al distrugerii înainte de construire a unei importante clădiri, pentru care Statul a cheltuit înainte de războiu sume însemnate.

Să sperăm că descrierea sumară, pe care încercăm s'o dăm aci sălilor prea încărcate ale actualului local al Muzeului de Antichități, se va perima cât mai curând, în urma inaugurării noii clădiri dela Șosea.

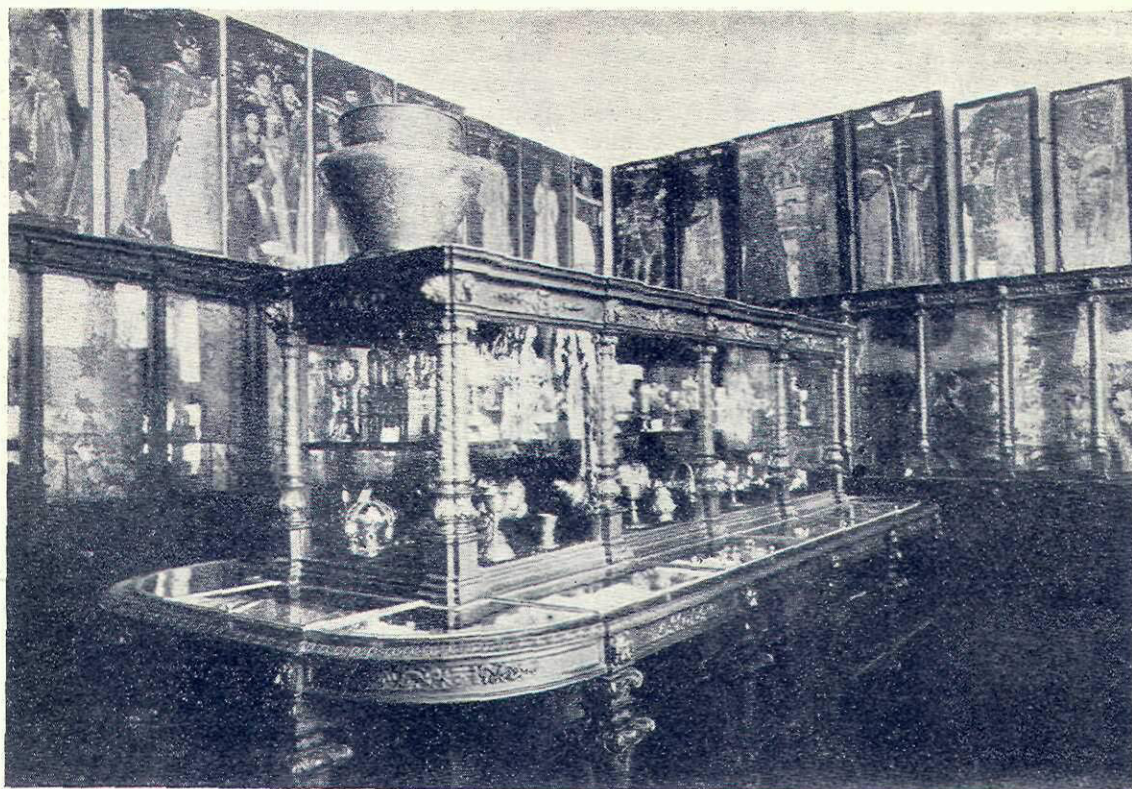
Localul Muzeului Național de Antichități de pe Bulevardul Academiei e constituit din parterul aripei stângi a vechii Universități și numără în afară de coridor, șase săli.

Intrarea se face prin vechiul vestibul, devenit acum sală „de antichități preistorice și greco-romane“. Dealungul pereților și în centru, se află vitrinele cu obiectele cele mai frumoase și mai caracteristice provenite din stațiunile preistorice dela Sultana, Sălcuța, Boian, Glina, Căscioare, Vădăstra, Gumelnița, Dolhești, Cucuteni, Ruginoasa, Fedeleșeni, Bonțești, Drăgușeni. În special exemplarele ceramice încă inedite provenite dela Fedeleșeni (jud. Roman), sunt cele mai fine modele ale ceramicii pictate eneolitice din țara noastră, întrecând chiar pe cele faimoase de la Cucuteni. În această sală se pot admira de asemeni cioburile dela Vădăstra în Romanați, cele mai frumoase

exemplare, care se cunosc din Europa, ale ceramicii preistorice cu ornament excis, amintind în unele amănunte tehnica decorației în lemn a țaranilor noștri de azi. În această sală se poate vedea și o bogată colecție de idoli umani și animalii din aceeași vreme. Tot aci sunt expuse interesante obiecte din epoca de bronz găsite în stațiunea și necropola de la Poiana pe Siret (*Piroboridava* din vremea geto-romană).

Statuia unui cetățean fruntaș din Tomi (Constanța). Epocă romană.

Fotopress

Secția eclesiasitică. Sala din stânga cu vitrina cărților vechi.

Inghesuite în centrul sălii, se văd: modelul în gips al Monumentului de la Adamclissi, două panouri cu excelente fotografii reprezentând fie pietrele sculptate aparținând acestui monument, fie diferite vederi ale cetăților săpate în Dobrogea, apoi o vitrină cu prețioase exemplare din cea mai veche ceramică grecească de la *Histria*, precum vase arhaice rodiene, corintice, ionice, vase cu figuri negre, admirabile statuete ionice arhaice reprezentând fie sirene, fie pe Afrodita cu porumbița în brațe; și în sfârșit un mare sarcofag roman cu amorași și scene de vânatoare sculptate în bassorelief. În sală se mai găsesc de asemeni: stela funerară a jucătorului de arșice, sculptură bună atică în marmoră din sec. III și statua unui cetățean bogat din Tomi, portret de epocă romană, un remarcabil exemplar al artei provinciale din părțile noastre.

Din vestibul se trece în coridorul transformat într'un foarte încărcat „lapidarium”, cu numeroase inscripții, altare și sculpturi, grecești și romane, printre care remarcăm în special o inscripție din vremea lui Constantin cel Mare de la *Tropaeum Traiani*, gurguiele în formă de lei de la monumentul triumfal de la Adamclissi, statua decapitată a unei matroane romane din Tomi și un decret grec cu stema cetății *Histria*, reprezentând un vultur cu un delfin în ghiare.

Sala *Mavros*, numită așa în amintirea donato-

rului al cărui portret cu o dedicație în marmoră se vede pe peretele din fund, conține în mijloc vitrina specială a tezaurului dela *Pietroasa*, cunoscut de popor sub numele de „Cloșca cu pui” și înlocuit acum cu facsimile. În această vitrină este expus provizoriu și importantul coit de aur descoperit de curând în jud. Prahova și reprezentând toarte interesante ornamente figurale de artă scitică, cu afinități îndepărtate amintind atât arta protoistorică a Mesopotamiei, cât și arta arhaică ionică. De o parte și de alta a vitrinei cu „Cloșca” e o vitrină cu lacrimării și ampulle fine de sticlă, de epocă romană, găsite la Constanța, și o vitrină arhiplină cu bronzuri: fragmente de statui colosale, statuete, lămpi lucrate cu îngrijire și diferite podoabe mărunte, în special fibule, toate obiecte de origini romană, greacă, scitică și chiar egipteană. Lipite de peretele din fund sunt vitrinele cu unelte preistorice: ciocane de piatră neolitică, vasele pictate de la Cucuteni, ș. a. Vitrinele de pe peretele din dreapta conțin antichități toate variate, cele mai multe din colecțiile *Mavros*, *Sturdza*, *Kogălniceanu*, *Bolliac*, *Graful Roseti* și *Casotti*: vase greco-romane, exemplare frumoase de *terra sigillata*, numeroase reliefe mitriace și cabirice, lămpi de lut, reliefe reprezentând pe *Hecate*, fragment de frescă romană, vase și giuvaere greco-romane, craniile umane găsite în morminte antice, statuete egiptene și

Fotopress

Secția eclesiastică. Sala din dreapta cu sculpturi în lemn.

statuete de Tanagra, ș. a. De o parte și de alta a ușii e vitrina cu urnele dace dela Ciolănești (Teleorman) și vitrina conținând prețioasa colecție de vase grecești a generalului Mavros, cu exemplare datând din secolele IX—III înainte de Christos. Intre ferestre sunt expuse: o vitrină cu mici podoabe de aur găsite în țara noastră, de epocă greco-romană și conținând și statueta scitică a zeiței Anaitis, de la Năeni și rhytonul de la Poroina, apoi o vitrină cu facsimile după tezaurul scitic de la Vetersfelde (Germania) și în sfârșit o colecție de unelte din epoca de bronz (colane, sulițe, săbii, pumnale, topoare, seceri) provenite din depozitele de la Sinaia, Predeal și Drajna.

Sala din față, pe care putem s'o numim convențional „sala mumiilor”, cuprinde elemente din cele mai variate. Principalul punct de atracție din această sală, pentru curiozitatea poporului bucureștean, îl formează sarcofagul și mumiile provenite din Egipt. În mijlocul sălii și dealungul peretelui din fund sunt vitrinele cu cele mai caracteristice monete din colecția Muzeului. Dealungul peretelui din stânga sunt înșirate dulapurile cu numeroase obiecte rezultate din săpăturile lui Tocilescu și ale lui Pârvan de la: *Tropaeum Traiani*, *Tomii*, *Drobeta* (T.-Severin), *Praetorium* (Racovița-Copăceni), *Romula* (Reșca), *Amutrium* (Răcari), *Axiopolis* (Cernavoda) și *Ulmetum*. Intre ferestre se văd planuri în relief ale cetăților *Tropaeum* și *Axiopolis*, o armură de cavaler medieval cunos-

cută de popor sub numele de „hainele lui Mihai Viteazul”, un steag de cavalerie din 1758, marele cazan scitic de bronz de la Scorțaru (Brăila), un fragment de bassorelief asirian de la Ninive, un fragment de inscripție hieroglifică, statui moderne și din renaștere, copia în gips a Dacului colosal dela Vatican. În stânga ușii, un panou cu numeroase medalii moderne donate de Al. Cantacuzino. În partea superioară a pereților, diferite picturi dintre care mai remarcabile sunt câteva de școală germană, una reprezentând pe Madonna cu copilul, atribuită lui Cranach, iar celelalte înfățișând pe Madonna și duhul sfânt, pe Sf. Ecaterina din Alexandria, pe Sf. Barbara și pe Arhanghelul Gavril. Printre celelalte picturi, de școală franceză, se găsește un peisagiu de Corot și altul de Troyon.

Partea dinspre nord a Muzeului cu două săli mai mari și cu o cameră intermediară, pentru o bună parte a zilei întunecoasă, e rezervată bogatei colecții eclesiastice a Muzeului.

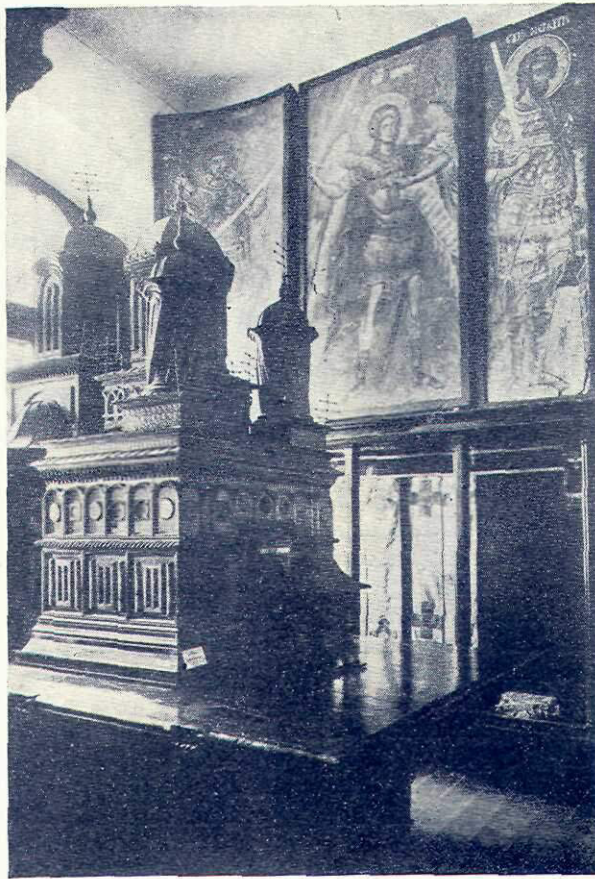
Camera intermediară, puțin spațioasă, e ocupată în parte de modelul în lemn al faimoasei biserici episcopale dela Curtea de Argeș, făcut de Carol Storck. Pereții camerei sunt peste tot acoperiți cu fragmentele frescelor originale dela Curtea de Argeș, cele mai frumoase exemplare de pictură bizantină din țara noastră. Printre ele o mai mare distincție prezintă fragmentul cu Sf. Ioan Evanghelistul înaripat și cel cu Sf. Arhanghel Mihail. În această cameră sunt de asemeni odoare

de metal scump, epitrafire, cruci lucrate artistic, precum și stampe și picturi moderne reprezentând turnul Colții și mai multe mănăstiri caracteristice din România. În spre fereastră e piatra sepulcrală zisă a lui Negru-Vodă, de fapt probabil a lui Dan II, având efigia în bassorelief a voevodului.

Sala din dreapta e ocupată cu odoare, tronuri, uși și tâmpile de biserici, toate delicate opere de sculptură în lemn. Peretele din fund e în întregime acoperit cu splendida tâmplă cantacuzinească dela mănăstirea Cotroceni, sculptată în lemn de nuc cu un foarte rafinat lux de detalii decorative. De o parte și de alta a acestei monumentale lucrări sunt două tronuri domnești de la mănăstirile Probota și Cotroceni, lucrări excelente de sculptură în lemn din sec. XVI, XVII. Printre obiectele expuse dealungul peretelui din dreapta se văd mai multe pomelnice de lemn din sec. XVII și XVIII, diferite țesături și odăjdii prețioase și numeroase icoane de stiluri și epoci diferite. Printre ferestre sunt uși împărătești sculptate în lemn cu o deosebită îndemănare, lucrări din sec. XV—XVII, provenind de la Cotmeana, Snagov, Radu-Vodă, Cotroceni ș. a., ornamentele de aur, argint și pietre scumpe ale unei icoane a Maicii Domnului de la Mănăstirea Dintr'un Lemn, un frumos policantru sculptat în lemn, dela mănăstirea Vierosi, diferite strane de lemn sculptat din sec. XVIII și numeroase podoabe mărunte vechi, de aur și argint. În mijlocul sălii sunt diferite vitrine cu odoare bisericești prețioase. Pe partea superioară a pereților se văd fragmente de fresce originale de la Curtea de Argeș, Târgșor, Radu-Vodă, ș. a., precum și mai multe icoane vechi de lemn.

Sala din stânga, una din cele mai reușit rânduite, dar din nefericire insuficient luminată, e ocupată cu numeroase țesături bisericești și cu foarte prețioase cărți slavone, grecești și românești, din secolele XV—XVIII, tipărituri sau manuscrise pe pergament ilustrate cu miniaturi alese. Cărțile sunt expuse într'o luxoasă vi-

trină din mijloc, la un loc cu cele mai de preț odoare bisericești ale muzeului: vase, mitre, cruci, ș. a. Legăturile unora din aceste cărți sunt bogat și frumos împodobite cu aplice de metal scump. Țesăturile, constând din epitrafire, epitafe, pocrovețe, bedernițe, omofoare, de mătase cu broderii variate, sunt așezate în vitrine dealungul pereților. În această sală se vede deasemeni un mare gobelin de proveniență occidentală, cu ornamente florale, precum și mai multe odoare bisericești de aur și argint,

Fotopress
Secția eclesiastică. Sala de mijloc cu frescele de la Curtea de Argeș.

cădelnițe, cărje arhieresti, paftale de centuri. În vitrina din dreapta ușei e expus buzduganul de argint al lui Mihail Apatty, principele Transilvaniei. Într'un colț, pe peretele din stânga, e expusă o pictură pe lemn, lucrare naivă din sec. XVIII, reprezentând pe Mavrogheni tronând între curtenii săi. În partea superioară pereții sunt acoperiți cu icoane și cu fresce bisericești, originale sau reproduceri.

Printre ele sunt de remarcat frescele dela Curtea de Argeș reprezentând pe Mircea cel Bătrân și pe Neagoe Basarab cu Despina Doamna.

Acestea sunt toate sălile ocupate astăzi de Muzeul Național de Antichități. În afară de ele și de cele trimise la Moscova în vremea războiului, obiecte aparținând Muzeului, în special pietre greco-romane și pisanii bisericești mai noi, se găsesc prin

coridoarele vecine cu Muzeul, apoi în curtea interioară a Universității și în sala cea mare de intrare din centrul Universității vechi. Deasemeni Muzeului de Antichități îi aparțin pietrele antice din curtea Muzeului militar din Parcul Carol, precum și tot materialul pre- și protoistoric depozitat în sălile seminarului de preistorie și antichități naționale de la Facultatea de Litere, din noul local. Nu mai vorbim de materialul situat în depozite și în lăzi sau lăsat la șantierele de săpături din Dobrogea. În plus peste 1000 de inscripții vechi bisericești aparținând Muzeului sunt depozitate în curtea bisericii Stavropoleos.

O parte din vechile obiecte ale Muzeului au

Amforă cu ornament pictat găsită la Cucuteni. Epoca eneolitică.

Mască romană de bronz găsită la Hârșova
(Fotopress)

Uși împărătești dela Snagov (1453)

Fotopress

Tablouri de școală germană veche

Fotopress
Sf. Ecaterina din Alexandria și Sf. Barbara

Fotopress
Bunavestire. Sf. Fecioară și Arhanghelul Gavriil
FUNDATIA CAROL I
UNEA UN

Fotopress
Căsătoria mistică a Sf. Ecaterina (școală suabă)

Fotopress
Madonna de Cranach

Bassorelieve de pe monumentul lui Traian dela Adamclissi înfățișând scene din războaiele cu Dacii și cu aliații lor.

Metopă reprezentând un grup de stegari romani

Crenel reprezentând un prizonier barbar

Metopă reprezentând o familie de barbari refugiați

Metopă reprezentând femei dace

fost cedate cu timpul diferitelor muzee speciale întemeiate în urmă. Astfel, foarte multe din monețele colecționate pe vremea lui Tocilescu se găsește în cabinetul numismatic al Academiei Române; colecția de etnografie națională și exotică a trecut la Muzeul etnografic, care așteaptă, ca și Muzeul de Antichități, terminarea localului de la Șosea, iar tunul lui Petru Cercel, care până acum câțiva ani se afla pe unul din coridoarele Muzeului nostru, a intrat în posesiunea Muzeului militar.

Din sumara descrier pe care am făcut-o sălilor Muzeului, enumerând numai categoriile principale ale obiectelor, se poate întrezări toată bogăția culturală reprezentată de Muzeul Național de Antichități, dar în același timp și înfrântul contrast dintre această bogăție și lipsa de condiții favorabile pentru punerea ei în valoare. Obiectele îngheșuite în vitrine, încât cele mici abia pot fi distinse; imposibilitatea de a expune obiectele metodic și sugestiv, diferitele categorii și epoci apărând într'un incurcat amestec în toate sălile; toate acestea sunt tot atâtea defecte ale Muzeului Național de Antichități, la care mai trebuie adăugate altele nu mai puțin grave, precum lipsa de lumină suficientă în unele din săli, greutatea de a face o pază efectivă a sălilor în timpul vizitelor prea aglomerate, în cele mai multe săli gardianul neputând avea toate vitri-

nele sub ochi în același moment, și mai cu deosebire nesiguranța în caz de incendiu. Știm doară cum în ultimii ani începuturi amenințătoare de incendii s'au declarat în apartamentele imediat vecine Muzeului, aparținând, fie Senatului, fie Universității și cum în cel mai recent dintre ele au fost atinse de foc chiar lucruri din depozitul Muzeului, precum obiectele preistorice din colecția Beldiceanu. Nu mai vorbim de incendiile declarate în câteva rânduri pe vremea lui Tocilescu. E foarte înfrântor să ne dăm seamă cum

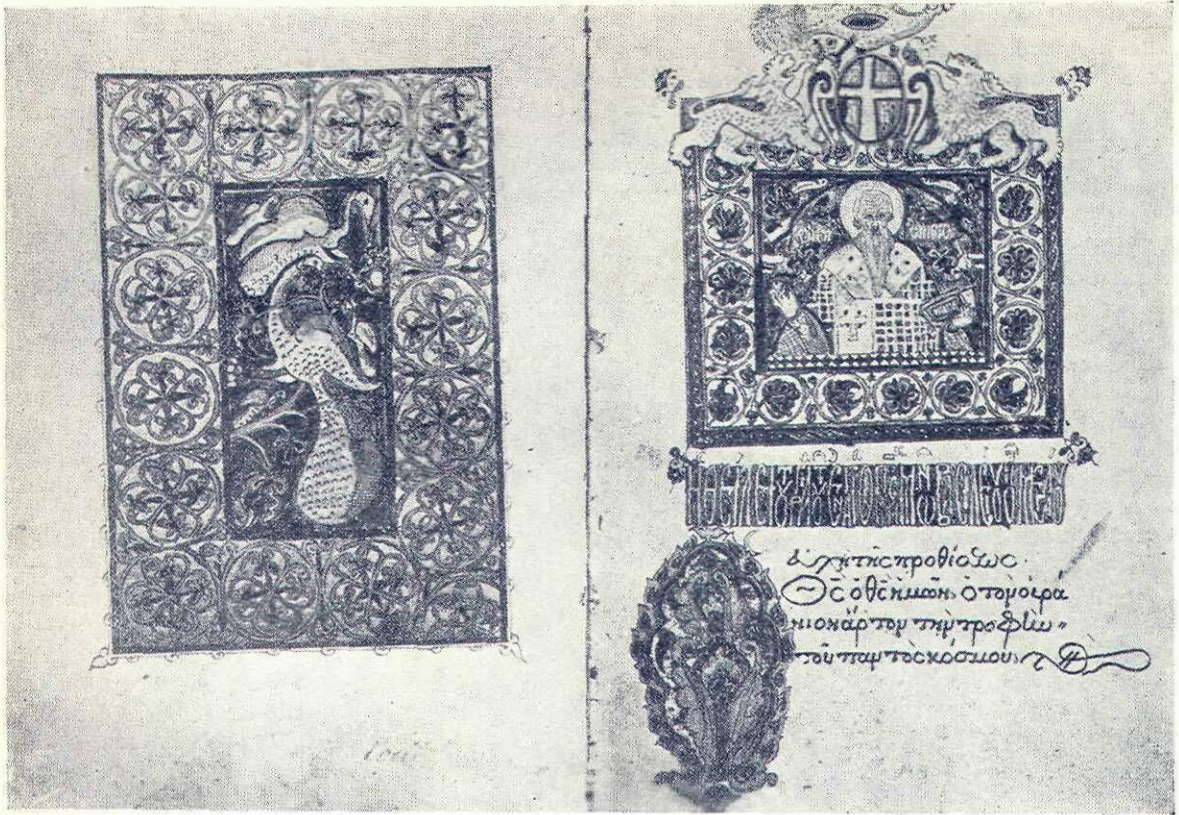
de zeci de ani bogăția cea mai de neînlocuit a țării noastre e în chip permanent supusă primejdiei unei mistuiri rapide, pe care o simplă neglijență a unui locatar vecin o poate provoca. Și tot atât de dureros e să vedem cum această critică situație a Muzeului continuă. Căci toate defectele Muzeului Național de Antichități sunt fără remediu, atâta vreme cât e vorba de actualul local.

Această instituție are un material extrem de bogat și de valoros, așa cum au numai puține muzee din Sud-Estul Europei. Ea s'a putut bucura de conducerea onorabilă din cele mai eminente personalități pe care le-a dat cultura românească și în același timp a celor mai iscușiți și mai destoinici organizatori. L-a avut timp de trei decenii pe Tocilescu, neuitatul explorator al monumentului de la Adamclissi și al Dobrogei, cel care a răspândit cel dintâiu în țara noastră, în chip serios, cunoștințele și studiile despre istoria străveche a țării, cel care, cu hărnicie de albină, a îmbogățit până la saturație sălile Muzeului. L-a avut apoi timp de șase ani înainte de războiu și nouă ani după această epocă de necazuri, pe marele Vasile Pârvan, ale cărui excepționale aptitudini de creație și organizare ne-au dat, pe lângă admirabilele săpături din Dobrogea, pe lângă studiile capitale asupra protoistoriei și romanismului Daciei, o numeroasă echipă de tineri arheologi și, mai

ales, Școala Română din Roma, al cărui prestigiu a impus pentru totdeauna țara noastră printre țările cu o serioasă activitate științifică. Și totuși aceste rare calități ale celor doi iluștri directori ai Muzeului Național de Antichități, puse în serviciul celei mai devotate bunăvoinți, n'au putut scoate prețioasa noastră instituție din nevoile de care suferă. Explicația e foarte simplă, pe cât de dureroasă: toate aceste nevoi se reduc la o singură cauză, anume lipsa localului propriu. Și pentru aceasta niciunul din directori nu poartă vreo vină.

Evanghelie slavonă din anul 1519.
Provenită de la Mănăstirea Bistrița (jud. Vâlcea). Manuscris

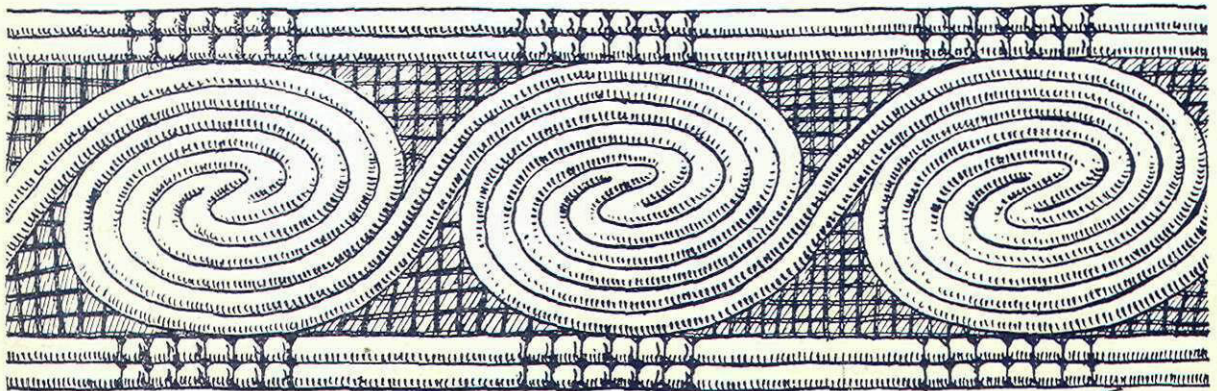
Horologian grecesc din anul 1636. Provenit de la Mănăstirea Radu-Vodă din București. Manuscris.

Dimpotrivă. Cine își amintește cu ce cuvinte patetice cerea Tocilescu clădirea unui asemenea local și cu câtă nerăbdare insista Pârvan, să se reia lucrările la localul, care, în sfârșit, se începuse la Șosea și cine n'a uitat cum Pârvan recomanda stăruitor tuturor școlarilor săi cari se duceau să-și completeze pregătirea în străinătate, să studieze cu luare aminte cât mai multe muzee din centrele Apusului, spre a putea, la întoarcere, să contribuie cu folos la reforma atât de mult așteptată a Muzeului Național din București, nu poate atribui unica pricină a stării actuale a acestei instituții decât dificultăților materiale ale Statului.

Reluarea lucrărilor la localul de la Șosea trebuie

să constituie unul din primele puncte ale unui program de activitate culturală. Odată terminat acest local și odată furnizate mijloacele necesare transportării și instalării bogatului material al Muzeului, nu vor lipsi nici priceperea și nici entuziasmul care să facă din acest muzeu unul din cele mai frumoase și mai exemplare, așa precum demnitatea culturală a țării noastre o cere. Pentru aceasta experiența și bunăvoința actualului director al Muzeului Național de Antichități și nu mai puțin dragostea pentru știință și dorul de realizări al colaboratorilor săi, toți discipoli ai lui Pârvan, sunt o îndestulătoare cheazășie.

RADU VULPE

Motiv de ornament excis de pe ceramica preistorică dela Vădăstra

D. P. C. I. A. R. I. U.